

Література

1. Коломоець О.М. Український народний спів як синтез національної традиційності та академічного хорового виконавства / Коломоець О.М. // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія: [зб. статей]. – Ялта : РВВ КГУ, 2012. – Вип. 37. – Ч.1. – С. 36-41.
2. Кравцов Т. С. Гармонія в системі інтонаційних зв'язків / Т. С. Кравцов. – Київ : Музична Україна, 1984. – 160 с.
3. Тормахова В. М. Особливості напрямку World Music (на прикладі гурту "Даха Браха") / Тормахова В. М. // Дні науки філософського факультету – 2015: міжнародна наукова конференція (21-22 квітня 2015): [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А.Є.Конверський. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2015. – Ч.5. – С.183-185.
4. Трипільське коло 2015 [Електроний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.tkfest.com/index.php/uk/festival/aboutfest/conception.html>.
5. Шишкіна О. А. Формування репертуару народного співака як засіб розкриття творчої індивідуальності / Шишкіна О. А. // Культура України. Випуск 47. – Х.: ХДАК, 2014. – С.213-219.
6. Щербинина С. В. Вокально-исполнительское мастерство народных певцов / Щербинина С. В. // Педагогическое образование в России. – №1'2013. – С.163-167.

References

1. Kolomoiets O.M. (2012) Ukrainian folk song as a synthesis of traditional and national academic choral performance. Problems of modern teacher education. Pedagogy and Psychology. – Vols. 37. (Part 1). (pp 36-41). Yalta [in Ukrainian].
2. Kravtsov T.S. (1984) Harmony in system intonation relations. Kyiv: Musical Ukraine [in Ukrainian].
3. Tormahova V. M. (2015) Features toward World Music (the example of the "DakhaBrakha"). // International Conference "Days of Science Faculty of Philosophy" pp.183-185. Kiev: Publishing and Printing Center "Kyiv University" [in Ukrainian].
4. Trypilske range of 2015 Retrieved from <http://www.tkfest.com/index.php/uk/festival/aboutfest/conception.html> [in Ukrainian].
5. Shishkin A. A. (2014) Formation repertoire of folk singer as a means of opening the creative personality. Culture of Ukraine. (Vols 47), (pp.213-219). Kharkiv [in Ukrainian].
6. Shcherbina S. V. (2013) Vocal and performance skills of folk singers. Teacher education in Russia. 1, 163-167 [in Ukrainian].

УДК 781.1

Баранова Валентина Опанасівна
доцент Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв;
Копитова Алла Віталіївна
викладач вищої категорії
Ніжинського училища культури і мистецтв
ім. М. Заньковецької

ЗНАЧЕННЯ МУЗИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ

У статті розглянуто походження музики, параметри природних і штучних шумів та їхній вплив на людський організм, психологічні наслідки від прослуховування різних жанрів і стилів музики. Досліджено правильну організацію та виховання сприйняття музики, а також значення та місце сприйняття музичних творів у загальному розумінні музичного мистецтва. Наголошено на важливості вивчення музичної психології у закладах музичної освіти.

Ключові слова: музика, свідомість, підсвідомість, психічне здоров'я людини, музикотерапія, загальна музична культура, інфразвук, музична психологія.

Баранова Валентина Афанасьевна, доцент Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Копытная Алла Витальевна, преподаватель высшей категории Нежинского училища культуры и искусств им. М. Заньковецкой

Значение музыки и её влияние на сознание человека

В статье рассмотрено происхождение музыки, параметры естественных и искусственных шумов и их влияние на человеческий организм, психологические последствия от прослушивания разных жанров и стилей музыки. Исследовано правильную организацию и воспитание восприятия музыки, а также значение и место восприятия музыкальных произведений.

Ключевые слова: музыка, сознание, подсознание, психическое здоровье человека, музикотерапия, общая музыкальная культура, инфразвук, музыкальная психология.

Baranova Valentina, Associate professor National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts
Kopitova Alla, Lecturer of the high category Nizhin college of Culture and Arts after M. Zankovetska
The importance of music and its influence on human consciousness

This article is an attempt to uncover and explain the reactions of the human body in listening to music. Since ancient times it has been known about the special place of music in culture of mankind.

Many ancient scientists studied the effects of music on animals, plants and people. Modern scientific and social researches prove the views of the ancient sages that music is a powerful source of energy which affects the person.

Nowadays, a huge mass of aggressive information intrusively attacks the human brain and continues increasing its intensity. The methods of delivery and penetration of information flows don't satisfy by the human consciousness. Increasingly the using of the latest development to impact on the subconscious mind begins and it influences on the behavior and moral foundations of one's personality.

To understand the possibility of "illegal" influence on the formation of personality for possible further manipulation, it is necessary to identify ways and methods of such impact. In this case, it is the impact by music. In our time, to research the possibilities of using of music in the influence on the subconsciousness and manipulation is very important in the context of social and political changes which are the integral part of our modern life. Some people have a great temptation to manipulate not only individuals but also crowds of people. Unfortunately, it is part of our modern reality.

Key words: music, consciousness, subconsciousness, psychical health of man, a musical therapy, general musical culture, infrasound, musical psychology.

Стаття є спробою розкрити та пояснити особливості реакції людського організму на прослуховування музики.

Музика тисячоліттями займала особливе місце в будь-якій культурі людства. Багато вчених проводили дослідження впливу музики на тварин, рослин і, звісно, на людей. Сучасні наукові та соціальні дослідження підтверджують погляди древніх мудреців, що музика є наймогутнішим джерелом енергії, що впливає на людину. Багато людей навіть не замислюються про те, що коли вони слухають музику різних стилів і жанрів, вона впливає на їхню психіку та поведінку, а з часом – на формування особистості людини. Важливо також, в якій формі поведінки цей вплив проявляється та до чого може призвести. З незаперечною впевненістю можна стверджувати, що цей вплив так чи інакше є фактом.

Вочевидь необхідно замислитися, який величезний вплив музика має на наш внутрішній світ і зовнішнє його вираження – поведінку. Сила впливу музики полягає в тому, що, обминаючи свідомість, вона проникає прямо в душу, в підсвідомість і створює настрій людини. Таким чином наша підсвідомість будує систему абстрактних зв'язків, які й є прихованим "відчуттям" музики. Також відомий цікавий факт, визначений психологами, – подібність звукових коливань музики та природних біологічних ритмів у організмі. Можливо, це і пояснює легкий доступ у підсвідомість людини музики та величезний її вплив на поведінку як кожної окремої особистості, так і скупчень людей.

У наш час величезна лавина агресивної інформації нав'язливо штурмує мозок людини та продовжує збільшувати свою інтенсивність. При цьому шляхи доставки та проникнення інформаційних потоків уже не задовольняються свідомістю людини. Все частіше використовуються новітні розробки впливу на підсвідомість і через неї формується вплив на поведінку та моральні засади особистості людини. Щоб зрозуміти можливості "несанкціонованого" впливу на формування особистості для можливого подальшого маніпулювання людиною, необхідно визначити шляхи та методи цього впливу. У даному випадку – впливу за допомогою музики. З'ясування можливості використовувати вплив різної музики на підсвідомість і маніпулювання особистою поведінкою людини в наш час набуває величезного значення в світлі тих соціальних і політичних змін, що є невід'ємною частиною нашого сучасного життя. Дуже велика спокуса є в деяких діячів маніпулювати не лише окремими особистостями, а й великими скупченнями народу, що є частиною нашої реальності.

Російським ученим І. Догелем було встановлено, що музика змінює показники кров'яного тиску, частоти скорочень серцевих м'язів, ритму та глибини дихання, як у тварин, так і в людей. Російський хірург академік Б. Петровський використовував музику безпосередньо під час складних операцій: згідно з його спостереженнями, під впливом музики організм людини починає працювати більш гармонійно. Видатний психоневролог академік В. Бехтерев був упевнений, що музика позитивно впливає на дихання, кровообіг, зупиняє збільшення втоми та дає фізичну бадьорість. М.Лазарев, лікар-педіатр директорії дитячого центру відновного лікування, стверджував, що класична музика благотворно діє на формування кісткової структури плоду при вагітності.

Фахівці вважають музику Моцарта феноменом у царині дії музики на живі організми. Наприклад, британський науковий журнал "Nature" надрукував статтю Американської дослідниці з каліфорнійського університету, доктора Франзис Раушер про позитивний вплив музики Моцарта на людський інтелект [5].

Великий внесок у науку про зв'язок нашої свідомості й того, що нею не усвідомлюється, зробив відомий російський учений Л. Виготський. Він однозначно визначив, що поведінка людини визначається її підсвідомістю. Людина діє так, як того вимагає підсвідомість, при цьому свідомість людини займається не тим, щоб об'єктивно оцінити ситуацію, а тим, щоб логічно виправдати поведінку. Свідомість завжди намагається довести нам, що ми вчили правильно [6].

Взаємодія свідомості та підсвідомості та матеріального світу вже не є чимось фантастичним: свідомість – це енергія в її найтоншій та динамічній формі. Це допомагає зрозуміти, чому наші образи,

що виникають у підсвідомості, фантазії, страхи та бажання впливають на реальні події, та пояснює, як матеріалізуються створені в мозку людини образи.

Праці музикознавців, таких як Б.В. Асаф'єв, В.А. Цуккерман, А.Н. Сохор, Л.А. Мазель, є багатющим соціологічним і психологічним матеріалом, який дозволяє суттєво вдосконалити викладання музичних дисциплін. Не можна переоцінити вплив сучасної рок-музики. Альберт Голдман – відомий музичний критик, назвав музику 1960-х років "Найбільш важливою культурною подією в житті Америки".

Особлива увага приділяється висвітленню досліджень, які показують можливості впливу музики на підсвідомість та її вплив на поведінку людини (в т. ч. соціальну), її психічне здоров'я. Окрім цього, звертається увага на важливість розвитку культури сприйняття музики в будь-якому віці.

І. Смірнов, керівник Центру психоекології, проводить дослідження впливу музики на людину, практичним використанням яких є припинення бунтів у тюрмах за допомогою прослуховування ув'язненими класичної музики.

Чимало досліджень, праць музикознавців та інтернет-матеріалів щодо впливу музики на підсвідомість людини, не дає повної та закінченої картини цього впливу. Тому для музичних педагогів необхідно мати більш широкий і комплексний підхід для розгляду та вирішення проблеми сприймання і впливу музики не тільки на музичне та загальне виховання світогляду молодого покоління, а і його фізіологічне та психічне здоров'я. Питання контролю впливу музики на людину через підсвідомість повинно вирішуватися комплексно, одночасно враховуючи природу звука, фізіологію людини, її психіку, естетичну складову музикальної та загальної культури особистості та сучасні можливості впливу за допомогою музики на поведінку великих скупчень людей. Також є необхідність детальніше висвітлити основні моменти впливу на життя молодих людей такого напрямку музики як рок-культура, та поінформувати всіх, хто нею захоплюється, можливі наслідки впливу рок-музики на фізичне та психічне здоров'я, поведінку та подальший культурний розвиток людської спільноти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення підсвідомості як об'єктивної складової психіки людини, значення і зв'язок її зі свідомістю та шляхи формування та впливу інформаційних потоків (до яких можна віднести і музику), безумовно, є дуже цікавим. Як говорив Frank Zappa, один із знакових сучасних рок-музикантів, "Музика та гармонія робить людей щасливим. Шляхи її впливу незчисленні та невловимі".

Іноді естетичне переживання буває настільки яскравим і сильним, що людина при цьому відчуває величезне щастя. Чи не це є виправданням усіх тих зусиль, зроблених людиною для розвитку свого сприйняття музики? Д. Шостакович так писав про це: "Це почуття виникає від того, що в людині під дією музики прокидається до того незаймані сили душі, і людина пізнає їх". Велика частина процесів, що протікають усередині (в мозку), нею не усвідомлюється. Людина не усвідомлює повністю свого процесу сприйняття і в цьому немає необхідності [3].

Сигнали, що потрапили в зону свідомості, використовуються людиною для усвідомленого управління своєю поведінкою, решта сприйнятих сигналів також використовується для регулювання процесів, але на підсвідомому рівні. Підсвідоме – це уявлення, бажання, дії, які пішли зараз зі свідомості, але можуть повернутися в свідомість [1].

Підсвідомість – частина людської психіки, що відповідає за безумовні рефлекси, а також за обробку та зберігання інформації, що надходить у людський мозок, продукує психічні процеси, які відбуваються під порогом свідомості [2]. Це своєрідна "карта пам'яті" свідомості людини, до якої свідомості немає доступу, або є лише за певних умов. У підсвідомості відкладаються та накопичуються: дії, доведені до автоматизму, для того, щоб розвантажити свідомість; подавлені емоції, що не мали виходу; нереалізовані бажання.

Вплив свідомості на підсвідомість, зважаючи на те, що вони є одним цілим, важко усвідомлюваний самим суб'єктом. Свідомість-підсвідомість є предметом вивчення для низки наук, зокрема психології [3]. Психологи вважають, що наша поведінка, звички та спосіб життя на 90% керуються підсвідомістю і лише на 10% – свідомістю.

Згідно з ствердженням З. Фрейда, "...наша поведінка значною мірою нами не усвідомлюється. В основному це той досвід, що ми отримали в ранньому дитинстві або навіть як немовля, реагуючи на якісь подразники чи стресові ситуації. Цей досвід був включений у систему наших відповідних реакцій і ми продовжуємо ним користуватися все наше життя. І якщо вважати, що перший досвід має найбільш сильну емоційну реакцію, стає зрозумілим, чому саме це почуття продовжує керувати нами в критичні моменти нашого життя... Підсвідоме-величезне, а свідоме – лише маленька частина, верхівка цього айсберга..." [3].

Висновки досліджень однозначні: поведінка людини визначається не тим, що становить його погляди і світогляд, а емоціями, страхами та бажаннями – переліком його активованих звичок і домінант. Емоції та звички людини ставлять їй цілі. Людина поводиться так, як того вимагає її підсвідомість.

Особливо велике значення має світогляд і розуміння впливу музики на психіку людини сучасними педагогами, адже простого викладання класичної музики та навчання грі на будь-якому інструменті в закладах, де здобувають музичну освіту, в наш час уже замало. Педагог повинен бути різносторонньо розвинутою особистістю, щоб молодь сприймала його як професійну та всебічно розвинуту особистість – тільки тоді може бути досягнуто надзавдання з виховання дійсно всебічно розвинутих

молодих людей нашого суспільства та перспективи формування справжньої сучасної високої культури нашої нації.

Подальший розгляд взаємодії музики та підсвідомості людини потребує детального розгляду іншої структури, що задіяна в цій взаємодії – музики та її складових. Основною складовою музики є звук. Звукові хвилі (звук) – це подовжні пружні хвилі, які діють на слуховий апарат людини та викликають слухові відчуття. Людське вухо здатне відчувати пружні коливання, частота яких знаходиться в межах від 16 до 20 000 герц (Гц). Такі коливання називаються акустичними. Звукові коливання з частотами менше 16 Гц називаються інфразвуком, а з частотами понад 20 000 Гц – ультразвуком.

Звукові хвилі, які сприймаються нашими звуковими рецепторами, за характером відчуття поділяються на дві групи: перша – це ритмічно організовані звукові хвилі, які називаються музикальними відчуттями, а друга – шумові відчуття, тобто звуки, які не мають ритмічної структури в коливаннях звукових хвиль.

Але ж музика – це не просто звукові хвилі, які народжуються різним інструментами, – з цих звукових хвиль композитор творить емоційні й образні картини. Як художник за допомогою пензля й окремих мазків на матеріальному полотні, музикант викликає уявні картини, емоції та переживання, які зворушують ество людини – чи не найдивовижніший результат дії якихось "коливань повітря"? Але музичні твори мають не тільки емоційний вплив на психічний стан людини.

Від давніх часів людству було відомо про лікувальну дію музики на людину. Ритуальні заходи під бій барабанів, завивання шамана під ритм його бубна, введення в транс цілих племен із використанням ударних інструментів – усе це докази використання впливу музики на людину. Але як використати цей вплив музики виключно на благо людини? Накопичуючи медичні свідоцтва лікування музикою, її цілющої дії на людину, з'явилася музикотерапія. Під музикотерапією мають на увазі психотерапевтичний метод, який використовує лікувальні властивості прослуховування музики

У результаті лікувальної дії музикотерапії люди відчувають катарсис, полегшення власних переживань, емоційну розрядку та стабілізацію психічного стану, полегшення подальшої соціальної й особистої адаптації, підвищення естетичних потреб [5].

Це відносно новий і малодосліджений напрямок медицини, який потребує подальших розробок і вдосконалення. Терапевтичний ефект цього методу базується на комплексній взаємодії музичних звуків з біоритмами окремих органів, систем і всього людського організму в цілому. При цьому вочевидь біоритми людини "прилаштовуються" до звукових коливань музики, що прослуховується, а не навпаки.

Повноцінне сприйняття музичного твору свідчить про наявність складних взаємопов'язаних процесів: Це загальний інтелектуальний розвиток людини, його прогресуючі основні музичні здібності та свідчення високого розвитку музичного мистецтва, апогеєм якого стала поява класичної сонати та симфонії. Сприйняття саме таких жанрів як соната та симфонія потребує найвищого рівня сприйняття музики та найбільшої концентрації уваги та інтелектуального напруження.

Особливу увагу в розвитку музичного сприйняття слід приділяти таким його властивостям, як: образність, естетична емоційність, осмисленість, цілісність, вибірковість [5].

Єдність емоційного та творчого в сприйманні та виконанні музики є одним із принципів музичної педагогіки.

На основі вивчення праць відомих музикознавців, таких як Б.В. Асаф'єв, Б.М.Теплов, Є.В. Назайкінський, В.А. Цуккерман, А.Н. Сохор, Л.А. Мазель, у сучасних навчальних музичних закладах навчання музикантів суттєво збагачується знаннями про сприйняття музики слухачем. Це сприйняття розглядається на сучасному етапі як невід'ємна частина музики, як ще один головний інструмент оркестру. "Сприйняття повторно організує організований композитором рух" [1].

Розвиток навичок сприйняття музики включає в себе розвиток здібності до диференціалізації різних компонентів музики, їхнє художнє осмислення та семантичне наповнення різних складових музичної мови. Шлях розвитку аналітичної здібності проходить від розрізнення ситуативних контекстів до найтоншої диференціалізації самих елементів музики.

Психологічні наслідки від прослуховування та сприйняття різних жанрів і стилів музики – різні. Тенденції застосування різної музики в повсякденному житті залежать від багатьох супутніх прослуховуванню чинників, які можуть суттєво вплинути як на фізіологічний, так і на психічний або емоційний стан слухача. Розглянемо психологічні наслідки лише одного жанру музики – рок-музики. Альберт Голдман назвав музику 1960-х рр. "Найбільш важливою культурною подією в житті Америки". Відомий журнал "Rolling stones" пише: "Пісня або альбом має змогу змінити ваше життя. Великий концерт змінить її на місці". В наш час рок-культура стала вочевидь найбільш впливовою та масовою з усіх культур... Минули часи, коли східну музику сприймали лише на сході, а західну – лише на заході. Сьогодні рок-музика об'єднала всі частини світу, континенти, нації та народи. Маршрути гастролей топових рок-виконавців покривають усю Землю. Наслідування рок-кумирів має інтернаціональний характер. І не важливо, що під дією рок-музики, згідно з дослідженнями, молоко у корів гірше виділяється, а рослини гірше ростуть – рок-музика продовжує нарощувати своє крокування планетою, одержуючи винагороди монархів, признання більшості людської спільноти. Обіг музикальної індустрії на сьогодні становить близько \$9 млрд за рік. Так як же вона діє, в чому тут справа? Японським професором Емото Масару

проводилися досліди з водою. На воду діяли не фізично, а звуками: казали різні слова, включали різну музику, і видно було, як, в які фігури вистроювалися молекули води, які красиві або не дуже "сніжинки" виходили... Показовою є реакція води на важкий рок (Фото 1).

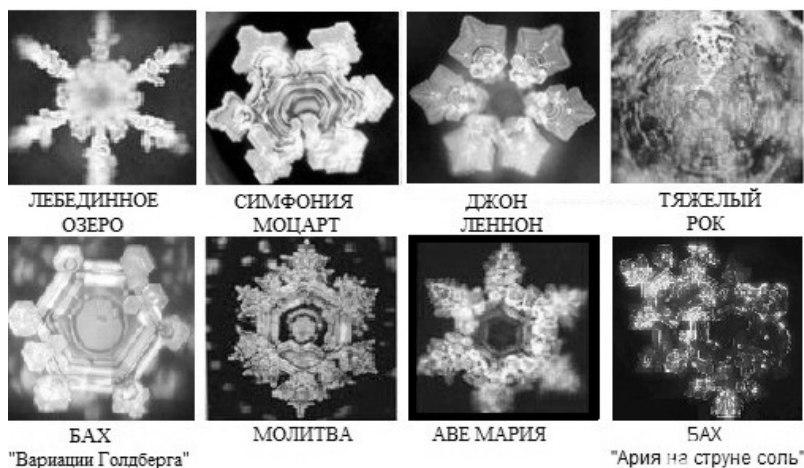

Фото 1.

Людський організм на 70% складається саме з води.... І все ж перейдемо до фізики, до діапазону частот, які сприймає наше вухо (слуховий апарат людини). Здавалося б, що нам до звуків, які згідно з фізіологічними дослідженнями не сприймає людський слуховий апарат? В тому-то й справа, що слух – не сприймає, а людський організм – сприймає. Ці звукові частоти діють спочатку на підсвідомість, а вже потім виходять на рівень поведінки людини і його загального стану.

Трохи детальніше розшифруємо частотні інтервали сприйняття інфразвуків – вони підрозділяються на Бета-, Альфа-, Тета- і Дельта-частоти. Кожна з цих інфрачастот, незважаючи на те, що вони не сприймаються в доступному нашому вуху слуховому діапазоні, все ж таки сприймаються, як з'ясувалося нашим організмом, підсвідомістю, зокрема. І кожна з цих інфрачастот має свою дію: звукові хвилі з частотами нижче 20 Гц не сприймаються вухом людини і їхня фізична сутність не відрізняється від інших хвиль.

Бета-хвилі, які вібрують на частоті 14-42 Гц, можуть генеруватися мозком людини, коли вона переживає сильні негативні емоції, тривогу, занепокоєність, паніку. Альфа-хвилі мають частоту 8-13 Гц і генеруються, коли людина спокійна або перебуває в стані заспокоєння, пасивного розслаблення, в такому стані до людини приходять видіння. В альфа-стані мозок продукує більше вета-ендорфінів та енкефалінів-власних наркотиків, що відповідають за радість, відпочинок і зменшення больових відчуттів. Тета-хвилі мають частоту від 4 до 7 Гц і продукуються нашим мозком у періоди сну, медитації та підвищених творчих можливостей, стимулюють фантазію. Тета-стан відкриває доступ до змісту несвідомої частини розуму, вільним асоціаціям. Дельта-хвилі з частотою 0,5-3 Гц генеруються під час втрати свідомості, глибокої медитації або глибокого сну [7].

Дія іфразвукових хвиль подібна славнозвісному 25-му кадру, але 25-й кадр ми все-таки бачимо, а інфрачастоти ми не чуємо, а відчуваємо тільки результати їхнього впливу [12]. Сучасні рок-музиканти давно використовують інфрачастоти у музиці на своїх виступах. І байдуже, що апаратура не повинна відтворювати ці інфрачастоти, які людина не чує, але на практиці інфрачастоти все ж використовують, тому що є дуже велика спокуса отримати "нечуваний результат". Транс, зомбування і екстаз – ось ціна цього "нечуваного втручання". А екстаз приводить до викиду адреналіну і дофаміну (гормону задоволення). Коло замикається і людина "підсідає" на таку музику як на наркотик.

Напевне, всі бачили молодих людей, які прослуховують музику через навушники, Таке відключення від реальності, якщо хочете, від звукової реальності, не може сприйматися людським організмом без наслідків. Як вважають медики, 14-годинне прослуховування без перерви музикальних творів призводить до стану психічного транс, подібного до наркотичного сп'яніння .

Але повернемося до сучасної рок-музики та її впливу на молоде покоління. Потужність живого звучання на рок-концертах межує з порогом болю слухового апарату людини – 120 Дб, а в центрі зали може бути до 150-160 Дб. Недарма рок-зірки кажуть про кількість тонн звукової апаратури під час своїх безкінечних гастрольних турів з особливою гордістю. Ця кількість виміряється десятками тонн! Логічно буде думати, що від цього залежить вплив музики рок-виконавців під час концерту. Який же вплив має гучність звучання живої рок-музики на концертах? При такому звуковому стресі з нирок виділяється гормон – адреналін, якщо цей процес звукового стресу затягується, в організмі спостерігається перевиробництво адреналіну, при цьому частина інформації в мозку просто стирається, а це не що інше, як деградація людини. При знаходженні в організмі людини надлишку адреналіну він частково перетворюється на аденохорм, який за своєю дією є галюциногенним психоделічним внутрішнім наркоти-

ком. Він за дією слабший, ніж синтетичні наркотики, але його дія подібна до дії психоделицинів або мескаліна. Але поява його в крові людини запускає механізм бажання більш гострих відчуттів, що нерідко приводить у такому стані до вживання більш потужних наркотиків.

Важко уявити рок-групу на сцені без величезної ударної установки. Барабанщик завдає ритм, який є також важливим фактором впливу на слухача. Тому вплив ритму на людський організм дійсно має місце і може викликати різні реакції: від простих рухів у ритм музики до істерик, галюцинацій екстазу і трансу.

Такі можливі наслідки впливу на слухача концерту рок-музики. Складається враження, що цей жанр направлений винятково на активування найнищих людських реакцій і почуттів, зомбування та, за допомогою дії на психіку, формування та зміну індивідуальних особистостей, для яких органічним є відсутність всяких етичних засад тотальний нігілізм і байдужість як до окремої особистості, так і до всього сучасного суспільства. Перефразовуючи фразу Гіппократа: "ми є те, що ми їмо", можна з упевненістю сказати: "ми стаємо тим, що ми слухаємо". "Музика є продовженням тебе самого. Те, що вона може зробити з індивідом, вона може зробити із культурою" (Мік Джагер) [8].

В основному люди заперечують вплив на їхнє життя, їхній світогляд, напрям особистого розвитку, їхні манери вдягатися і думати... Здебільшого кажуть: "Я просто слухаю цю музику...". Тобто весь вплив музики проходить повз свідомість, заходить у мозок людини через підсвідомість, яка в подальшому формує світогляд людини через свідомість. "Музика проводить через таке переживання, яке неможливо забути" [8]. Недооцінювати такий вплив – значить втратити наше загальне майбутнє, тому що ці молоді люди і формуватимуть людське суспільство на Землі найближчим часом.

Отже, музика є найбільш впливовим і розгалуженим сучасним інформаційним каналом. Ми лише позначили шляхи впливу музики на підсвідомість людини. Результати такого впливу потребують широких подальших досліджень. Але однозначно те, що значний вплив і велика відповідальність за виховання музичних смаків сучасної молоді лежить на музичних педагогах, саме вони, як спеціалісти, в змозі донести до молоді інформацію про шкоду чи користь музичних уподобань. Подальший розвиток і доля людства цілком залежать від сьогоднішніх молодих людей. Якими особистостями вони стануть та в якому світі житимуть, залежить саме від їхньої самоосвіти, напрямку розвитку особистості, високого рівня культури, зокрема музичної.

Література

1. Асафьев Б.В. Музыкальная форма как процесс / Б.В. Асафьев. – Л., 1971.
2. Варій М.Й. Психологія : навч. посібник / М.Й. Варій. – К., 2015. – 287 с.
3. Вплив музики на організм людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrbukva.net/10482-Vliyanie-muzyki-na-organizm-cheloveka.html>.
4. Кадыров Р.Г. Музыкальная психология : учеб. пособие / Р.Г. Кадыров. – Симферополь, 2011. – 118 с.
5. Лебедева Н.Г. Основы психологии і педагогіки : консп. лекцій / Н.Г. Лебедева, О.Т. Джурулюк, Д.О. Самойленко. – Алчевськ : ДонДТУ, 2009. – 174 с.
6. Психологія: Як музика впливає на вас? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://toplutsk.com/articles-article_37.html.
7. Филипповец Л. Звук – как язык общения с подсознанием / Л. Филипповец [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://duhosin.ru/zvuk-kak-yazyk-obsheniya-s-podsoznaniem>.
8. Холнберг Э. Влияние музыки на человека / Э. Холнберг [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://youtu.be/NRpviltYAg>.
9. Холопов А. Влияние музыки на психофизиологию человека / А. Холопов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.youtube.com/watch?v=j1ck5xeVpGQ>.
10. 10 Facts You Didn't Know About Music [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://time.com/3103753/10-facts-you-didnt-know-about-music>.

Reference

1. Asafyev, B.V. (1971). Music form as a process. L. [in Russian].
2. Variy, M.Y. (2015). Psychology: text book. Kyiv [in Ukrainian].
3. The influence of the music on the human organism Retrieved from <http://ukrbukva.net/10482-Vliyanie-muzyki-na-organizm-cheloveka.html> [in Russian].
4. Kadyrov, R.H. (2011). Music Psychology. Symferopol [in Russian].
5. Lebedeva, N.H. (2009). The fundamentals of Psychology and Pedagogic: lectures. N.H. Lebedeva, O.T. Dzhurelyuk, D.O. Samoylenko. Alchevsk: DonDTU [in Russian].
6. Psychology: How does music influence on you? Retrieved from http://toplutsk.com/articles-article_37.html [in Ukrainian].
7. Fylyppovets, L. A sound as a language of communication with the subconsciousness Retrieved from <http://duhosin.ru/zvuk-kak-yazyk-obsheniya-s-podsoznaniem> [in Russian].
8. Kholnberh, E. The music influence on a man Retrieved from <https://youtu.be/NRpviltYAg> [in Russian].
9. Kholopov, A. The influence of music on the man psycho-physiology. Retrieved from : <https://www.youtube.com/watch?v=j1ck5xeVpGQ> [in Russian].
10. Facts You Didn't Know About Music. Retrieved from <http://time.com/3103753/10-facts-you-didnt-know-about-music> [in English].